

[Ministeren for familiens anliggender.]

bidrag efter forsorgsloven, nemlig bidraget til enker og enkemænd og visse andre grupper af enlige forsørgere.

Med hensyn til det særlige børnetilskud sker der den vigtige ændring, at det skal udbetales uden hensyn til forældrenes indtægt. Indtægtsgrænsen med hensyn til forskudsvis at få udbetalt normalbidraget er jo ophævet fra 1965, og det har været følt som noget uheldigt, at enker og enkemænd mistede børnetilskuddet, når de selv havde en indtægt af en vis størrelse. Jeg tror derfor, at det er rigtigt at fjerne denne indtægtsgrænse, også fordi den enlige forsørger meget vel kan have særlige udgifter til forsørgelsen.

Med hensyn til udbetalingen af børnetilskud gælder, at det udbetales kvartalsvis og ifølge forslaget normalt skal udbetales til barnets moder. Det har været diskuteret, om det er en rigtig løsning, og jeg går ud fra, at drøftelsen vil fortsætte i det udvalg, der må nedsættes om lovforslaget. Det særlige børnetilskud til pensionister skal dog, som det må være naturligt, udbetales sammen med pensionen og bliver derfor udbetalt månedsvis.

Med hensyn til børnetilskud til pensionister er der i øvrigt foretaget den ændring, at tilskuddet bevares, hvis en pensionist kommer under særforplejning eller optages på alderdomshjem eller plejehjem. I øjeblikket er reglen den, at tilskuddet bortfalder sammen med pensionen, hvad der er uheldigt for den raske ægtefælle, som har barnet hos sig. Foruden de offentlige ydelser til børns forsørgelse har lovgivningen jo regler om forskudsvis udlæg af det bidrag, som en af forældrene skal betale til et barn. Disse regler findes i forsorgsloven, men hører hjemme i sammenhæng med børnetilskuddene og foreslås derfor flyttet til børnetilskudsloven.

Af andre bestemmelser i loven skal jeg fremhæve, at der indføres en moderskabsydelse på 600 kr. til alle kvinder i forbindelse med en fødsel. Denne ydelse afløser mælkehjælpen, som blev indført i 1946. Moderskabsydelsen skal i modsætning til mælkehjælpen ydes til alle kvinder uden hensyn til indtægt.

Børnetilskud og moderskabsydelse kan ikke erstatte en indtægt, som en moder

mister i forbindelse med en fødsel, og det er derfor vigtigt at have regler om en sådan erstatning. For tiden findes reglerne i sygeforsikringsloven, og dagpengeydelse efter denne lov svarer til ydelsen under sygdom. Det er ikke foreslået at ændre størrelsen af dagpengebeløbet, men forslaget går ud på at udvide den kreds af personer, som skal kunne få dagpengeydelsen, til alle, der har lønnet beskæftigelse for andre, idet man dog ser bort fra tjenestemænd, for hvem der gælder særlige regler.

Reglen går ud på, at der skal være ret til dagpenge i 14 uger omkring en fødsel for kvinder, der udfører lønnet arbejde for andre, når de har en vis fastere tilknytning til arbejdsmarkedet. Hvis en kvinde i kraft af sit ansættelsesforhold har en bedre stilling, f. eks. som funktionær, bevarer hun denne stilling, idet loven ikke vil gøre indgreb i bestående lovgivning eller i aftaler, men dagpengeydelsen bliver da anvendt til at nedsætte arbejdsgiverydelsen til kvinden, idet den offentlige ydelse i et vist omfang træder i stedet for arbejdsgiverens. Ved siden af denne regel om dagpenge foreslås indført en forbedring af reglerne for frivilligt dagpengeforsikrede, idet de som offentlig ydelse skal have ret til dagpenge i 4 uger omkring en fødsel. En frivillig dagpengeforsikring kan have stor betydning f. eks. for kvinder, der arbejder sammen med ægtefællen i en fælles virksomhed, og disse kvinder bliver altså bedre stillet efter den ny bestemmelse.

Jeg har kun ønsket at fremhæve de vigtigste af forslagens bestemmelser og vil derfor ikke gå ind på flere enkeltheder. En gennemførelse af forslaget forudsætter ændringer i forskellige love under socialministeriet, og socialministeren vil derfor fremsætte forslag herom.

Som sagt i min indledning er lovforslaget opbygget på det af socialministeren tidligere fremsatte, og jeg vil gerne ved denne lejlighed udtrykke håbet om, at forslaget må blive indledningen til en stærkt forbedret familiepolitisk lovgivning. Ud herfra skal jeg anbefale lovforslaget til velvillig behandling i det høje ting.

Arbejdsministeren (Erling Dinesen): Her ved har jeg den ære for det høje folketing at fremsætte forslag til lov om ændring af

[Arbejdsministeren.]

lov om arbejdsanvisning og arbejdsløshedsforsikring m. v. (Om forhøjelse af ydelser, ændring af tilskudsregler m. v.).

Som det vil være folketinget bekendt, blev der af regeringen i april 1964 nedsat et sagkyndigt udvalg, som fik til opgave at fremkomme med en vurdering af, om den nugældende arbejdsløshedslovgivning er tidsvarende som et middel til at skabe tryghed for lønmodtagerne, om forsikringens finansiering hviler på en rimelig byrdefordeling mellem lønmodtagerne, arbejdsgiverne og det offentlige og mellem lønmodtagerne indbyrdes, samt om forsikringsorganernes opbygning og funktioner imødekommer de krav, der i dag må stilles til effektivitet og smidighed.

Baggrunden for udvalgets nedsættelse var, at der fra forskellige sider var fremkommet ønsker og forslag om en række ændringer af principiel karakter i arbejdsløshedsloven, og det var i den forbindelse fremhævet, at der består skævheder i forholdet mellem arbejdsløshedsforsikringen og andre sociale sikringsordninger. Hertil kom, at arbejdsløshedsforsikringens tilpasning til arbejdsmarkedet og samfundsudviklingen i almindelighed ikke i en årrække har været gjort til genstand for en nøjere overvejelse.

Udvalget har den 29. oktober 1966 til arbejdsministeriet afgivet en foreløbig betænkning. Heri foreslår udvalget en række ændringer i arbejdsløshedsloven. Regeringen har kunnet tiltræde udvalgets forslag, og det lovforslag, som her fremsættes, adskiller sig kun på enkelte punkter fra udvalgets; de ændringer, der er foretaget, er af redaktionel eller lovteknisk art.

Udvalget har i sin betænkning udtalt, at dets arbejde ikke er færdigt, men at der bl. a. står tilbage en gennemgribende teknisk revision af arbejdsløshedsloven.

Jeg tror, at udvalgets medlemmer i lige så høj grad som jeg ønsker, at forslag til denne tekniske revision af loven kunne have været forelagt folketinget allerede nu, da der stilles forslag om betydningsfulde ændringer i loven. Udvalget har imidlertid ikke haft mulighed for at udføre det meget omfattende arbejde, som er forbundet dermed, men har, som det siges i betænkningen, der er aftrykt som bilag til bemærkningerne til lovforslaget, ment at burde optage visse

problemer, hvis løsning i særlig grad anses for påkrævet, til forlods behandling. Udvalget har herved henvist til, at det folketingsudvalg, som behandlede forslag til lov om ændring af reguleringstidspunktet for arbejdsløshedsunderstøttelse i 1966, enstemmigt gav udtryk for det ønskelige i, at arbejdsløshedsforsikringsudvalgets arbejde blev fremskyndet mest muligt.

Udvalgets forslag er med en undtagelse angående et enkelt punkt, som jeg senere skal komme ind på, vedtaget enstemmigt i udvalget. Heri ligger imidlertid ikke, at alle de i udvalget fremkomne ønsker og synspunkter er blevet tilfredsstillet; der er tværtimod tale om et kompromis mellem disse synspunkter. Det hovedønske, der fra Arbejdsløshedskassernes Samvirke er fremført med hensyn til understøttelsens størrelse, nemlig at understøttelsen skal andrage en procentdel af gennemsnitslønnen i faget, et beregningsgrundlag, som også regeringen finder må være endemålet, har der ikke kunnet opnås enighed om. I erkendelse af, at det forhandlingsresultat, udvalget er nået frem til, indebærer betydelige forbedringer i forhold til de nugældende regler, forbedringer, som det er påkrævet at få gennemført snarest, har regeringen uanset sit principielle syn på, hvordan understøttelsen endeligt bør fastlægges, som nævnt gjort udvalgets forslag til sit. De videre overvejelser om understøttelsesniveauet må senere foretages, eventuelt i tilknytning til socialreformkommissionens bredere overvejelser.

Jeg skal herefter omtale lovforslagets nærmere indhold.

Det foreslås, at den understøttelse, kasserne kan udbetale til ledige medlemmer, forhøjes, og at understøttelsesberegningen forenkles ved, at der alene ydes dagpenge, medens de hidtidige tillæg, børnetillæg, huslejhjælp og brændselshjælp samt juleunderstøttelse, bortfalder. Dagpengene fastsættes af den enkelte kasse; de skal mindst udgøre 15 kr. og må højst sættes til 50 kr. Maksimumsbeløbet reguleres dog, som jeg om lidt skal komme til, efter udviklingen i lønningerne, på samme måde som dagpenge og børnetillæg reguleres efter den gældende lov.

Efter forslaget udbetales principielt samme understøttelse til alle medlemmer af samme kasse — eller i hvert fald til alle

[Arbejdsministeren.]

medlemmer inden for kassens enkelte faglige områder. Den hidtidige graduering af understøttelsen efter forsørgerforhold bortfalder således; det foreslås dog, at gradueringen i et vist omfang opretholdes i en overgangsperiode på 1 år, i hvilket dagpenge til ikke-forsørgere med indtil 15 års medlemstid højst skal kunne udbetales med 35 kr.

Forslaget om bortfald af det hidtidige børnetillæg kan for børnerige familier skabe sociale problemer. Jeg kan oplyse, at arbejdsløshedskassernes repræsentanter i deres oplæg under forhandlingerne i udvalget har tilkendegivet, at der bør søges gennemført en lovgivning om tilskud til familieforsørgere med særlig lave indtægter.

Spørgsmålet om sikring af en bistand til børnerige familier under arbejdsløshed er derfor taget op til drøftelse med ministeren for familiens anliggender.

Bag forslaget om forhøjet understøttelse ligger den betragtning, at det under de nuværende samfundsforhold ikke mere er rimeligt under arbejdsløshed blot at yde en understøttelse, der lige netop er stor nok til at holde nøden fra døren. Der bør ydes et beløb, som står i nogenlunde rimeligt forhold til den arbejds løn, den ledige hidtil har haft, og som han har indrettet sin tilværelse efter at kunne disponere over.

Det foreslåede maksimumsbeløb svarer meget nær til, hvad der i dag efter ulykkesforsikringsloven højst kan udbetales som dagpenge til en tilskadekommet, og maksimumsbeløbet vil ligesom ulykkesforsikringsdagpengene blive reguleret pr. 1. april 1967 efter lønudviklingen. En forskel i de 2 reguleringsmekanismer er der dog, idet ulykkesdagpengene reguleres efter lønbevægelsen fra et januarkvartal til det næste, medens arbejdsløshedsdagpengene foreslås reguleret efter lønbevægelsen fra april kvartal til næste april kvartal, d. v. s. på samme måde som nu. Dagpengene vil ifølge forslaget pr. 1. april 1967 blive reguleret på grundlag af lønstatistikken for april kvartal 1966, der vil foreligge udarbejdet i december måned; regulering vil således ske i forhold til den senest foreliggende lønstatistik, som det er praktisk muligt at anvende.

Man kan diskutere, om det niveau for

dagpengenes maksimum, som er foreslået, er rimeligt. Inden for visse faglige områder med høj løn vil man nok finde, at forslaget ikke er vidtgående nok. Det må dog fastslås, at de beregninger over den samlede forøgelse af understøttelsesudgifterne, som er foretaget, og som er gengivet i bemærkningerne til lovforslaget, viser, at der vil blive tale om en gennemsnitlig forhøjelse af understøttelserne på ca. 40 pct.

Der er i disse beregninger taget hensyn til, at visse kasser som følge af lønniveauet i faget ikke vil fastsætte dagpengene til maksimum.

En meget væsentlig anke imod de nu gældende regler er den, at der som følge af forskelle i ledighedens omfang fra kasse til kasse er en meget betydelig variation i det medlemsbidrag, de enkelte kasser opkræver hos medlemmerne. Alvoren i denne kritik understreges af, at det — stort set — er i de kasser, hvis medlemmer gennemsnitligt har den laveste løn, at der må opkræves et højt kontingent.

Denne ulighed er, ikke mindst af medlemmerne af Arbejdsrådene og Specialarbejdernes Arbejdsløshedskasse, hvis fagområde i udpræget grad er følsomt over for svingninger i beskæftigelsen, følt som en åbenbar urimelighed. Den foreslås derfor rettet ved, at det i loven fastsættes, hvor stort medlemsbidraget skal være, og at medlemsbidraget alene skal afhænge af, hvilken dagpengesats kassen vedtager at sikre medlemmerne under ledighed.

Medlemsbidraget skal indkræves uanset størrelsen af de understøttelsesudgifter, kassen afholder, og medlemsbidraget bliver således uafhængigt af ledigheden både i den enkelte kasse og i samfundet som helhed.

Som modstykke til denne fastlåsning af medlemsbidraget foreslås det, at kasserne til staten indbetaler hele det fastsatte medlemsbidrag, og at staten til kasserne udbetaler fuld refusion af kassernes udgifter til understøttelse.

Da arbejdsgivernes bidrag til arbejdsløhedsforsikringen ikke foreslås ændret, d. v. s. at arbejdsgivernes bidrag alene kommer til at variere med beskæftigelsens omfang, betyder det foreslåede system, at det offentlige i forholdet til kasserne og deres medlemmer fuldt ud påtager sig risikoen

[Arbejdsministeren.]

for stigning i understøttelsesudgifterne som følge af forøgelse i ledigheden.

Forslaget indeholder i øvrigt en fastholdelse af samme principper som hidtil, hvad angår fordelingen af det offentliges udgifter til arbejdsløshedsforsikringen på staten og kommunerne, d. v. s. at 15 pct. af statskassens refusioner til kasserne refunderes statskassen af kommunerne. Det er muligt, at man på et senere stadium kommer til at tage dette problem om forholdet mellem statens og kommunernes udgifter til disse formål op til revision i forbindelse med de almindelige overvejelser, regeringen har igangsat vedrørende byrdefordelingen mellem stat og kommuner.

Man kunne indvende imod hele det foreslåede refusionssystem, at man hermed får en sikrings- i stedet for en forsikringsordning. Efter min opfattelse kan dette imidlertid ikke siges at være en anke imod, men er tværtimod en væsentlig fordel ved forslaget; forslaget bliver nemlig derved det praktiske udtryk for den principielle opfattelse, at etablering og fastholdelse af fuld beskæftigelse er en samfundsopgave. Og når dette er tilfældet, er der ingen rimelighed i, at lønmodtagerne i fag, hvori beskæftigelsen af grunde, som faget som sådant ikke er herre over, er ringere end andetsteds, skal belastes med en særlig byrde.

På baggrund heraf har regeringen tiltrådt udvalgets forslag om, at skalaen for det bidrag, kassernes medlemmer skal betale, er afpasset således, at det samlede medlemsbidrag vil dække ca. $\frac{1}{3}$ af understøttelsesudgifterne ved et lavt ledighedsniveau.

Som en konsekvens af, at det offentlige overtager risikoen for ændringer i beskæftigelsen, foreslås følgende med hensyn til kassernes formuer:

Den statsandel, som blev opgjort ved refusionssystemets ændring i 1958, og som kasserne har haft til rådighed som en likviditetsreserve siden da, indbetales til statskassen. Det drejer sig om ca. 200 mill. kr.

De kasser, som har formue, hvoraf de

løbende understøttelsesudgifter kan afholdes indtil regnskabsårets udløb, skal anvende formuen hertil, men kasserne skal ikke mere sørge for at opsamle formue til dette formål.

Den formue, der er tilbage, når statsandelen er indbetalt, må betragtes som vedkommende kasses egen; den er skabt alene ved, at medlemmerne har betalt bidrag ud over, hvad der har været nødvendigt til at dække kassernes egen andel af understøttelsesudgifterne, og altså ikke ved tilskud fra det offentlige.

Da formuen er tilvejebragt netop af hensyn til arbejdsløshedsforsikringen, er det rimeligt at begrænse anvendelsen af formuen til forsikringsformål. Som følge heraf og under hensyn til, at der for en række kasser bliver tale om, at medlemsbidraget efter den foreslåede bidragsskala er betydelig højere end det bidrag, som nu betales, foreslås det, at hver kasse ud over, hvad den måtte have af renteindtægter, kan anvende indtil 10 pct., i 1967-68 dog indtil 15 pct., af formuen til at dække kassens administrationsudgifter og til at nedsætte det bidrag, som medlemmerne ellers skulle betale.

Disse forslag er resultatet af de dybtgående overvejelser, som udvalget har foretaget med hensyn til formueproblemerne, og som udførligt er gengivet i bemærkningerne til lovforslaget. Regeringen har i det hele kunnet tiltræde forslagene og den argumentation, der ligger bag dem.

Udvalget har peget på, at der vil ligge en vis tilskyndelse til at opgive statsanerkendelsen i det forhold, jeg lige har omtalt, nemlig at der for nogle kassers vedkommende bliver tale om en kraftig forhøjelse af medlemsbidraget i forhold til det nuværende; hertil kommer, at det navnlig for de samme kasser vil blive sådan, at de under de herskende beskæftigelsesforhold skal indbetale mere til statskassen som medlemsbidrag, end der udbetales dem til dækning af understøttelsesudgifter.

For at modvirke denne tilskyndelse fore-

[Arbejdsministeren.]

slås en regel om, at en kasse, som efter 1. april 1966 opgiver statsanerkendelsen, og som senere får ny anerkendelse, ikke får refusion af understøttelsesudgifterne for de første 3 år efter den nye anerkendelse, hvorimod der for disse 3 år skal indbetales sædvanligt medlemsbidrag til statskassen. Det er over for denne regel, et af udvalgets medlemmer har taget forbehold. Regeringen er imidlertid ganske enig med udvalgets flertal om nødvendigheden af en sådan bestemmelse.

Herudover foreslås, at reglerne i den gældende lov om ordinær ventetid — karenstid — bortfalder. De gældende bestemmelser er af begrænset økonomisk betydning. Da der kun kræves karenstid én gang årlig, er bestemmelserne uden særligt beskæftigelsesfremmende indhold, og de er tillige besværlige at administrere.

Endelig foreslås, at regeringen inden udgangen af 1967 skal forelægge folketinget forslag om overgang pr. 1. april 1968 af kassernes anvisnings- og kontrolfunktioner til de offentlige arbejdsanvisningskontorer.

Dette forslag, der er et led i det kompromis, udvalget enedes om, må bl. a. ses på baggrund af det refusionssystem, som foreslås i lovforslaget, hvorefter det offentlige fuldt ud overtager risikoen for stigning i understøttelsesudgifterne i tilfælde af stigende ledighed.

Der er næppe tvivl om, at overgang af arbejdsledighedskassernes kontrol- og anvisningsfunktioner til de offentlige arbejdsanvisningskontorer vil skabe en række administrative og praktiske vanskeligheder, hvis man ikke i betydeligt omfang drager nytte af de erfaringer og den praktiske indsigt, arbejdsledighedskassernes personale har erhvervet sig. Der vil tillige nødvendigvis herved opstå betydelige merudgifter for det offentlige. Det må imidlertid tillægges væsentlig betydning, at de berørte parter står enige bag de foreslåede ændringer på dette felt.

Det er klart, at også forslaget om forhøjede ydelser til ledige og om en ændret refusionsordning medfører merudgifter for det offentlige. I bemærkningerne til lovforslaget er disse merudgifter beregnet dels for et år med høj beskæftigelse som i 1964-65,

dels for et år med en efter de senere års målestok betydelig ledighed som i 1958-59.

Som det kan ses af beregningerne, vil disse merudgifter for statskassen med et ledighedsniveau som i de senere år andrage ca. 62 mill. kr. Hertil kommer under samme forudsætninger en merudgift for statskassen på ca. 8 mill. kr. hidrørende fra ophævelse af reglerne om ordinær ventetid.

Det her fremsatte lovforslag, som — det vil jeg gerne gentage — er foreslået i enighed af et udvalg, hvori arbejdsmarkedets parter er repræsenteret, indeholder således en lang række forbedringer i forhold til den gældende lov og imødekommer ikke mindst det påtrængende behov for en forhøjelse af ydelserne til de ledighedsramte og for en udjævning af den ulige kontingentbyrde.

Jeg skal derfor, idet jeg i øvrigt henviser til de bemærkninger, der ledsager lovforslaget, anbefale dette til hurtig og velvillig behandling i det høje ting.

Boligministeren (Kaj Andresen): Jeg har herved den ære for det høje ting at genfremsætte forslag til lov om leje, forslag til lov om midlertidig regulering af boligforholdene, forslag til lov om boligsikring og forslag til lov om ændring i lov om boligbyggeri. (Om det almennyttige boligbyggeri og dets landsbyggefond).

Forslagene, hvoraf lejelovsforslaget og lovforslaget om midlertidig regulering af boligforholdene første gang blev fremsat allerede i folketingsåret 1965-66, blev i indeværende folketingsår fremsat i tinget den 5. oktober 1966 og blev gjort til genstand for første behandling den 12. oktober 1966, men nåede ikke at blive gennemført, inden nyvalg til folketinget fandt sted den 22. november 1966.

Som det fremgik af statsministerens tale ved det nye folketings sammentræden, er det regeringens hensigt at søge gennemført de lovgivningsforanstaltninger, som endnu står tilbage i henhold til de boligpolitiske forligsaftaler af 18. januar 1966. De foreliggende lovforslag er derfor også i overensstemmelse med de forslag, jeg fremsatte den 5. oktober i år.

I lovforslagene om leje og midlertidig regulering af boligforholdene er der på grundlag af en teknisk gennemgang af for-